

godišnji izvještaj

UVODNA RIJEČ

Godinu za nama obilježile su brojne i različite inicijative i aktivnosti koje smo provodili u okviru osam projekata u 2009. godini.

U ovom, uvodnom dijelu pomenućemo samo neke od inicijativa i aktivnosti na kojima je radio mali, ali predani tim Helsinškog parlamenta građana, a u nastavku ove publikacije moći ćete se detaljnije upoznati sa svakim projektom ponaosob.

U sklopu istraživačkih projekata, na kojima naročito insistiramo, analizirali smo, u drugoj polovini 2009. godine, lokalne politike u tri opštine u BiH koje se odnose na prava pripadnika nacionalnih manjina, a „zavirili“ smo i u susjedne države, Hrvatsku, Srbiju i Sloveniju, kako bismo dobili jasan uvid po pitanju ostvarivanja prava nacionalnih manjina na lokalnom nivou u regionu Zapadnog Balkana. Kao partneri Birou za ljudska prava iz Tuzle, bili smo uključeni u istraživanje o stanju socijalne isključenosti sedam marginalizovanih kategorija stanovništva u pet gradova BiH, koje je nedvosmisleno pokazalo da je u BiH potrebno izvršiti temeljitu reformu socijalne politike, kako ona ne bi bila zasnovana na pukoj kategorizaciji, već na stvarnim potrebama ljudi.

Aktivno lobiranje i insistiranje na, u praksi primjenjivom, Zakonu o ravnopravnosti polova, urodilo je usvajanjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti polova BiH. Jedan od amandmana na kojem smo insistirali, a koji je ušao u završni tekst zakona, je naročito značajan, jer otklanja ranije nedoumice i precizira da tijela na svim nivoima organizacije vlasti moraju uključivati najmanje 40 odsto žena, odnosno manje zastupljenog pola.

Skoro paralelno sa procesom usvajanja izmjena i dopuna Zakona o ravnopravnosti polova, odvijao se i jedan drugi, politički proces – butmirski pregovori, na kojima su naši domaći političari, ali ne i političarke, pokušavali usaglasiti stavove oko ustavnih promjena. Reagovali smo, kao i mnogo puta do tada, upozoravajući međunarodne diplomate, na čiju inicijativu su i otvoreni butmirski pregovori, da za pregovaračkim stolom nema žena, kao što ih nije bio ni u jednom od pregovaračkih timova koji su, počevši od Dejtona, odlučivali o sudbini BiH.

Naš rad na poboljšanju položaja žena bio je prošle godine ipak više usmjeren na lokalni nivo, gdje smo sa predstavnicima opštinskih administracija, ali i sa predstavnicima nevladinih organizacija, pokušavali aktivirati lokalne Komisije za ravnopravnost polova, kako bi se rodno osjetljive i odgovorne politike uspostavile i na lokalnom nivou.

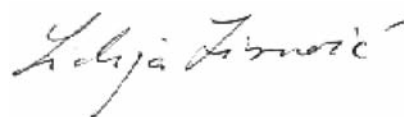
Takođe, u okviru programskog područja zalaganja za rodnu jednakost, pokrenuli smo i nekoliko projekata u manjim sredinama, kao što su Rogatica i Grahovo, u kojima su ženama često nedostupni finansijski i drugi resursi potrebni za rad, a pomogli smo i da se osnuje udruženje samohranih roditelja „Ponos“ u Banjaluci.

Tokom cijele godine družili smo se sa novinarima u Banjoj Luci i Sarajevu, a ova radna druženja, nazvana „doručci sa novinarima“, rezultirala su senzitivnijim medijskim izvještavanjem o problemima različitih marginalizovanih grupa u našem društvu, za čiju značajniju participaciju u političkom javnom životu se zalaže HPG.

Inicirali smo i ustanovljavanje antidiskriminacione novinarske nagrade, kao i izmjene i dopune Porodičnog zakona RS, kako bi se obezbijedilo uvođenje termina „samohrani roditelj“ u zakonski tekst, a ovoj kategoriji roditelja omogućilo ostvarivanje prava na socijalna primanja.

I to nije sve, ali namjera nam i nije da „izlistamo“ sve što smo radili i gdje smo bili, već da dočaramo karakter problema kojih smo dotakli i strukturu ciljnih grupa sa kojima smo radili, te da ukažemo na potrebu kontinuiranog rada na stvaranju zdrave klime i okruženja u kojem će građani i građanke BiH moći da vode kvalitetan i ispunjen život.

Zahvaljujemo se svima koji su nam pomogli u realizaciji projektnih aktivnosti, naročito našim donatorima, partnerskim organizacijama, novinarima i novinarkama i građanima i građankama koji prepoznaju i podržavaju naš rad.

Lidija Živanović
Izvršna direktorica

OKRUŽENJE U KOJEM SMO RADILI

U 2009-oj godini građanin/ka BiH proizvodili su, u prosjeku, jedan kilogram smeća dnevno. Ovaj podatak se, vjerovatno, ne bi našao na listi bitnih stvari i događaja koji su obilježili 2009-tu godinu, jer, ko u BiH još obraća pažnju na tako „beznačajnu“ stvar kao što je smeće, kad ima toliko „važnijih“ stvari o kojima valja brinuti, bar nam tako sugerišu naše političke vođe. Pa smo tako, u 2009-oj godini, opet i iznova brinuli o vitalnim nacionalnim interesima, ugroženosti Srba, Hrvata i Bošnjaka, ustavnim reformama, te (ne)pravednim i (ne)opravdanim napadima na Milorada, Harisa, Dragana, Sulejmana, Mladena i ostale.

U takvoj konstelaciji političkih odnosa, malo ko je ima vremena da obrati pažnju na vitalne ili, ako prevedemo ovu latinsku riječ na naš(e) jezik(e), životne stvari, kao što su pravo na rad i pravo na platu, pravo na godišnji odmor, pravo na zdravstveno osiguranje, pravo na tuđu pomoć i njegu, pravo na socijalnu pomoć, pravo na zaštitu na radu, pravo na slobodu mišljenja, pravo da se bude drugačiji...

Tako je nezapaženo prošlo usvajanje izmjena i dopuna Zakona o ravnopravnosti polova BiH kojima se predviđa zastupljenost žena od 40 odsto u organima vlasti na svim nivoima, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast.

Prošlo je nezapaženo i neusvajanje nacrta Zakona o socijalnoj zaštiti RS na koje već dugo čekaju pripadnici različitih marginalizovanih grupa u RS, kao i ponovno prolongiranje usvajanja Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom u Federaciji BiH, na koje se čeka više od pet godina.

Publicitet nije dobilo ni usvajanje Zakona o zabrani diskriminacije kojim se uspostavlja okvir za ostvarivanje jednakih prava i mogućnosti svim licima u Bosni i Hercegovini u svim oblastima javnog života, bez obzira na njihovu rasu, boju kože, jezik, vjeru, etničku pripadnost, nacionalno ili socijalno porijeklo, veze s nacionalnom manjinom, političko uvjerenje, imovinsko stanje, članstvo u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanje, društveni položaj i pol, polno izražavanje ili orijentaciju.

Prošla bi nezapaženo i odluka Evropskog suda za ljudska prava kojom se od države BiH traži da promijeni Ustav kako bi se pripadnicima nacionalnih manjina omogućilo kandidovanje za članove Predsjedništva BiH i Doma naroda Parlamenta BiH, da političke partije nisu u ovoj odluci vidjeli dobru priliku da „proguraju“ svoje viđenje ustavnih promjena.

A one – ustavne promjene, odnosno pitanje funkcionalnog uređenja BiH – bile su top tema političkih elita u 2009-oj godini, čiji su razgovori u Butmiru, inicirani od strane međunarodnih diplomata, završili fijasom. Žene ni ovaj put nisu bile uključene u pregovarački proces.

Pored neuspjelih „butmirskih“ pregovora prošlu godinu obilježilo je i imenovanje Valentina Incka za visokog predstavnika u BiH; ukidanje carina za 90 odsto proizvoda koji se uvoze u BiH iz zemalja Evropske unije; apliciranje BiH za Akcioni plan za članstvo u NATO; sklapanje sporazuma sa Međunarodnim monetarnim fondom o trogodišnjem stand-baj aranžmanu od 1,2 milijarde evra; puštanje bivše predsjednice RS Biljane Plavšić iz švedskog zatvora "Hilsenberg", nakon što je odslužila dvije trećine kazne za zločine protiv čovječnosti počinjene tokom rata u BiH; sukobi na relaciji Valentin Incko – Vlada i Narodna skupština RS koje su poručile da više ne prihvataju nametanje zakona i odluka od strane OHR i visokog predstavnika. Prošlu godinu obilježila su i nezadovoljstva i štrajkovi radnika širom BiH, najave o štednjama kao načinima da se ublaže posljedice globalne ekonomske krize, ali i najave da će poslanicima u državnom parlamentu opet biti povećana ionako velika primanja.

Osim političkih i ekonomskih, prošlu godinu obilježila su i sportska dešavanja: plasiranje fudbalske reprezentacije BiH u baraž svjetskog šampionata, ali i sportsko nasilje – sukob navijača fudbalskih klubova „Sarajeva“ i „Širokog Brijega“, u kojem je ubijen 22-godišnji mladić.

U prošloj godini počelo je i izdavanje biometrijskih pasoša, ali se još ne zna kada nam za putovanje sa tim novim pasošima (čije izdavanje košta od 45 do 200 KM, u zavisnosti od toga koliko vam se žuri da ga dobijete) neće trebati viza.

Ovo je, u kratkim crtama, bilo okruženje u kojem je Helsinški parlament radio, zajedno sa partnerskim i drugim organizacijama civilnog društva, nastojeći poboljšati pravni okvir i prilike u kojima žive i rade građani i građanke BiH.

O NAMA

Helsinški parlament građana (HPG) Banja Luka je registrovan 16. avgusta 1996. godine kao lokalna nevladina organizacija u Republici Srpskoj/Bosni i Hercegovini. Od tog vremena HPG Banja Luka je aktivno uključen u promociju, jačanje i povezivanje civilnih inicijativa na lokalnom i regionalnom nivou i radi na pomirenju i osnaživanju marginalizovanih društvenih grupa za političko djelovanje.

Naša misija: HPG je organizacija koja podržava i stimuliše autonomnost i slobodu svih građana, uključivanjem marginalizovanih društvenih grupa, naročito žena i mladih, u demokratske procese.

Naša vizija: Društvo jednakih mogućnosti za sve.

Prioriteti djelovanja Helsinškog parlamenta građana Banja Luka:

- Osnaživanje marginalizovanih grupa, posebno žena, mladih i manjinskih grupa, za političko djelovanje i unapređenje svog položaja u društvu,
- Uticaj na institucije vlasti u Bosni i Hercegovini radi unapređenja zakona i javnih politika prema ovim grupama,
- Povećanje zastupljenosti i boja prezentacija žena, mladih i manjina u medijima,
- Jačanje svijesti građana i građanki u Bosni i Hercegovini o diskriminaciji marginalizovanih grupa i mehanizmima zaštite njihovih prava,
- Jačanje saradnje sa drugim organizacijama i institucijama u Bosni i Hercegovini, ali i na međunarodnom nivou,
- Približavanje obrazovnih programa, literature, znanja i vještina u vezi sa izgradnjom mira, razvojem civilnog društva i ljudskim pravima građanima i građankama BiH,
- Kontinuirano usavršavanje osoblja Helsinškog parlamenta građana Banja Luka i rad na održivosti organizacije.

HPG Banja Luka je u 2009. godini provodio svoje aktivnosti u tri programska područja:

- Jačanje civilnog društva i transformacija javne vlasti u servis građana
- Zalaganje za rodnu jednakost
- Stvaranje uslova za intenzivnije uključivanje mladih u javni život

Edukativni programi – HPG Banja Luka okuplja trenerice i trenere koji za potrebe ove i drugih organizacija vode obuku iz oblasti: jačanja kapaciteta nevladinih organizacija (strateško planiranje, fundraising, kampanja, odnosi sa javnošću...), nenasilne komunikacije, rješavanja sukoba, ljudskih prava i ravnopravnosti polova. Na ovaj način HPG Banja Luka promovise svoje ciljeve i politiku i drugim društvenim grupama koje nisu direktno obuhvaćene projektima, a doprinosi i finansijskoj održivosti organizacije.

programsko područje/

JACANJE CIVILNOG DRUSTVA I TRANSFORMACIJA JAVNE VLASTI U SERVIS GRAĐANA

Ciljevi ovog programskog područja su izgradnja i jačanje demokratije kroz podizanje svijesti građana o demokratskim principima i procesima, ohrabivanje građana da pokreću različite inicijative i učestvuju u donošenju odluka na svim nivoima vlasti. Kroz različite aktivnosti u okviru ovog programskog područja nastojimo uspostaviti što bolju saradnju između građana i institucija vlasti.

U okviru programskog područja u 2009. godini realizovali smo dio aktivnosti u okviru projekata „X-press – socijalna inkluzija kroz medije“, „Susjedstvo – afirmacija multikulturalizma i saradnje na opštinskom nivou u zemljama Zapadnog Balkana“, „Socijalnom inkluzijom i integracijom ka aktivnom građanstvu“ koji partnerski radimo sa Biroom za ljudska prava Tuzla, te završili implementaciju projekta „Mirovni aktivizam – „Raskršća“.

X – PRESS: SOCIJALNA INKLUZIJA KROZ MEDIJE

Helsinški parlament građana Banja Luka, u partnerstvu sa Fondacijom „Cure“ iz Sarajeva i Udruženjem mladih novinara RS, počeo je u decembru 2008. godine realizovati projekat „X-press“ čiji cilj je senzibilizacija medija za izvještavanje o marginalizovanim i ranjivim grupama u našem društvu. Ideja je da se preko medija utiče na relevantne institucije da poboljšaju javne politike i prakse prema ovim kategorijama stanovništva.

Cilj nam je, takođe, da kroz aktivnosti u projektu „X-press“, povežemo novinare i novinarku i različita udruženja marginalizovanih i ranjivih grupa, te da skrenemo pažnju medija na specifične probleme sa kojima se ove grupe susreću, kako bi se izbjegle stereotipizacije i upotreba politički nekorektnog govora u medijskim priložima i kako bi se problemi ovih kategorija javnosti približili na jedan profesionalan i adekvatan način.

Projekat finansira Evropska unija.

AKTIVNOSTI

Najznačajnije aktivnosti koje su provedene u 2009. godini na ovom projektu su:

- „Doručci sa novinarima“ – ove sesije se održavaju jednom mjesečno u Sarajevu i Banjaluci i na njima predstavnici različitih udruženja marginalizovanih i ranjivih grupa razgovaraju sa novinarima o problemima sa kojima se susreću udruženja i njihovi korisnici. U 2009-oj godini održana su 22 doručka na kojima je prisustvovalo više od 200 novinara i predstavnika vladinih i nevladinih organizacija. Neke od tema o kojima je razgovarano na doručcima sa novinarima su bile: nasilje nad ženama, problemi i barijere sa kojima se susreću slijepi i slabovidne osobe, mentalno nedovoljno razvijena lica, oboljeli od PTSP, dječija prava i prava potrošača, djeca iz miješanih brakova, nezavisnost medija, problemi Roma, nevidljivost žena sportistkinja u BiH, itd.
- Kontinuirano prikupljanje podataka za Priručnik o profesionalnom izvještavanju o marginalizovanim grupama putem konferencija i doručaka sa novinarima sa ciljem što profesionalnijeg izvještavanja novinara i sa ciljem upotpunjavanja znanja studenata novinarstva o ovim specifičnim temama.
- Kontinuirano prikupljanje podataka za izdavanje Rječnika politički korektnog govora kako bi se precizirala i objasnila terminologija koju valja koristiti kada se izvještava o specifičnim marginalizovanim i ranjivim grupama u BiH društvu.
- Radionice sa studentima novinarstva - u 2009. godini održali smo 4 radionice za studente novinarstva i komunikologije u Banjaluci, Sarajevu i Istočnom Sarajevu. Naime, imajući u vidu da studenti i studentice novinarstva nemaju u svom formalnom obrazovanju posebne predmete o profesionalnom izvještavanju o marginalizovanim i ranjivim grupama, željeli smo da putem ovih radionica upotpunimo njihova znanja iz ove specifične oblasti.
- Godišnja konferencija na kojoj se razgovaralo o profesionalnim i etičkim standardima u izvještavanju o marginalizovanim i ranjivim grupama, kroz razgovor o novinarskoj etici, komercijalizaciji medija, mogućnosti saradnje između NVO i medija, primjerima pozitivne prakse sa jedne i sa druge strane.

- Oformljena Radna grupa sa zadatkom da ustanovi kriterijume i pravila za dodjeljivanje antidiskriminacione novinarske nagrade za izvještavanje o marginalizovanim grupama u BiH

REZULTATI

- Više od 150 novinara, koji su prisustvovali „doručcima sa novinarima“, upoznato sa problematikom pojedinih udruženja marginalizovanih grupa, kao i sa specifičnom terminologijom i pristupom prema ovim društvenim grupama
- Više od 80 priloga objavljeno u medijima sa doručaka sa novinarima, a urađeno je i nekoliko specijalnih intervjuja od strane novinara sa predstavnicima marginalizovanih grupa
- Prikupljeni podaci za Priručnik za profesionalno izvještavanje o marginalizovanim i ranjivim grupama i Rječnik politički korektnog govora
- Putem četiri radionice, 86 studenata/ica novinarstva i komunikologije senzibilisano za izvještavanje o marginalizovanim grupama
- Podržano ustanovljavanje antidiskriminacione novinarske nagrade koja bi se dodjeljivala za novinarska ostvarenja koja afirmišu i promovišu profesionalno medijsko izvještavanje o marginalizovanim grupama u Bosni i Hercegovini i rezultiraju konkretnim akcijama i pomacima u praksi.

PLAN ZA 2010.

U okviru ovog projekta u 2010. godini nastavice sa mjesečnim organizovanjem „doručaka sa novinarima“ u Banjoj Luci i Sarajevu i planiramo održati 22 „doručka“. Pored toga u planu su i četiri radionice sa studentima novinarstva i komunikologije, kao i organizacija godišnje konferencije o profesionalnim i etičkim standardima u izvještavanju o marginalizovanim i ranjivim grupama u našem društvu. Takođe, u 2010. godini iz štampe će izaći Priručnik za profesionalno izvještavanje o marginalizovanim i ranjivim grupama i Rječnik politički korektnog govora koji bi trebalo da pomogne sadašnjim i budućim novinarima, ali i drugim akterima, da što bolje artikulišu svoj rad. Veći dio aktivnosti biće posvećen antidiskriminacionoj novinarskoj nagradi, od obezbjeđivanja medijskoj pokroviteljstva i donatorskih sredstava za nagrade, do informisanja novinara i novinarki kako mogu za nagradu konkurisati, te uključivanja što većeg broja nevladinih organizacija u izbor nagrade za izvještavanje o marginalizovanim grupama u kontinuitetu.

SUSJEDSTVO - AFIRMACIJA MULTIKULTURALIZMA I SARADNJE NA OPŠTINSKOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

Helsinški parlament građana Banja Luka započeo je, u maju 2009-e godine, implementaciju dvogodišnjeg regionalnog projekta Susjedstvo - afirmacija multikulturalizma i saradnje na opštinskom nivou u zemljama Zapadnog Balkana, koji za cilj ima analizu manjinskih opštinskih politika i njihove praktične primjene, te poboljšanje postojećih politika kroz bolju saradnju opštinskih vlasti i udruženja nacionalnih manjina, kako bi se u što većoj mjeri zadovoljile potrebe i prava manjina u lokalnim zajednicama. Projekat partnerski realizujemo sa Udruženjem za zaštitu ljudskih prava i sloboda „HOMO“ iz Pule, Centrom za regionalizam iz Novog Sada, Savezom nacionalnih manjina Republike Srpske i Helsinškim monitorom za ljudska prava iz Ljubljane.

Lokalne zajednice obuhvaćene projektom su: Banja Luka, Tuzla i Prijedor u Bosni i Hercegovini, Pula, Umag i Vodnjan u Hrvatskoj, te Zrenjanin, Bor i Bujanovac u Srbiji.

Projekat finansira Evropska komisija.

AKTIVNOSTI U 2009.

- Sam početak realizacije je obilježen prezentacijama projekta opštinskim vlastima i udruženjima u svakoj od opština, prilikom čega je data podrška predviđenim projektnim aktivnostima. Neka od zapažanja sa ovih prezentacija su postale predmet diskusije u daljim aktivnostima u sklopu projekta, kao na primjer potreba za uvođenjem koordinirajućeg tijela za saradnju između opštine i manjina u Prijedoru, za redovnim susretima sa gradonačelnikom u Tuzli, te jasnijim određivanjem kriterija za dodjelu budžetskih sredstava udruženjima nacionalnih manjina u sve tri opštine u BiH.
- Istraživanje lokalnih politika i praksi – nakon usaglašavanja metodologije istraživanja, dogovoreno je da se u državama obuhvaćenim projektom uradi analiza usklađenosti opštinskih dokumenata sa međunarodnim i domaćim pravnim normama i standardima koji se odnose na zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina sa jedne strane, i utvrdi obim praktične primjene lokalnih politika u odnosu na saradnju i unapređenje položaja nacionalnih manjina, sa druge strane. Istraživanje je provedeno u periodu od septembra do novembra 2009. i uključilo je niz intervju sa predstavnicima upravnih opštinskih organa koji rade sa manjinama, predsjednicima lokalnih skupština, odbornicima iz reda nacionalnih manjina, te predstavnicima udruženja nacionalnih manjina.
- Publikovanje rezultata istraživanja u studiji pod nazivom "Prava nacionalnih manjina i lokalne politike – Studija o primjeni standarda zaštite prava pripadnika nacionalnih manjina u BiH, Srbiji, Hrvatskoj i Sloveniji".
U poglavljima II, III i IV Studije predstavljani su podaci koji oslikavaju položaj nacionalnih manjina u BiH, Srbiji i Hrvatskoj, dok su u poglavlju V, u formi završnih razmatranja, predstavljene prednosti i slabosti pojedinih zakonskih i institucionalnih rješenja po pitanju prava

i zaštite nacionalnih manjina u sve tri države. Posebno istraživanje nije rađeno u Sloveniji, jer je ova država od 2004. godine punopravna članica Evropske unije, te se pošlo od pretpostavke da je Slovenija ispunila evropske standarde koji se tiču zaštite prava nacionalnih manjina. Međutim, prikaz stanja u Sloveniji, koji je pripremio Helsinški monitor Slovenije za ljudska prava, jasno pokazuje da ova država do dana današnjeg nije riješila pitanje postjugoslovenskih nacionalnih manjina (Hrvata, Srba, Makedonaca, Bošnjaka i Crnogoraca) koje su živjele u Sloveniji i prije njenog formalnog učlanjenja u EU, a koje su 1992. izbrisane iz registra slovenačkih državljana. Iako je Evropska komisija imala informacije o ovom izbrisu, nije uslovila prijem Slovenije u Evropsku uniju prethodnim rješavanjem statusa „izbrisanih“. Studija se može naći u rubrici Publikacije na www.hcabl.org.

- Snimljeni prvi kadrovi dokumentarnog filma – snimanje će se nastaviti tokom 2010. godine, a film će pratiti glavne događaje iz projekta, te uporedo predstavljati stanje manjinskih zajednica na terenu, sa primjerima koji najbolje oslikavaju njihov život u većinskim zajednicama, te načine njegovanja tradicije i kulture nacionalnih manjina.
- Promocije projekta – u 2009-oj godini realizovano je više aktivnosti koje su bile usmjerene na promovisanje projekta, a koje su uključile gostovanja na TV i radio stanicama, kao i organizaciju okruglog stola u Banjoj Luci “Evropski dan jezika - jezik kako kulturni identitet” i školskog časa o multikulturalizmu u Osnovnoj školi Ćirilo i Metodije u Trnopolju “Upoznajmo nacionalne manjine”.

Okrugli sto je održan 26. septembra 2009., povodom Evropskog dana jezika, s ciljem davanja podrške očuvanju i daljem razvoju jezičke tradicije nacionalnih manjina u BiH, kao ključnom elementu njihovog kulturnog identiteta i baštine.

Zaključeno je da su manjinski jezici ugroženi, jer se sporadično njeguju u privatnoj, porodičnoj sferi, te je, u tom smislu, istaknuto da je potrebno osigurati veću podršku vlasti institucionalnom i sistematskom očuvanju ovog kulturnog bogatstva.

OHRABRUJUĆA PRESUDA EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Helsinški parlament građana Banja Luka pozdravlja presudu Evropskog suda za ljudska prava kojom se osuđuje diskriminatorski odnos Bosne i Hercegovine prema Jevrejima i Romima prilikom izbora za članove Predsjedništva BiH i Doma naroda Parlamenta BiH.

Helsinški parlament građana Banja Luka već nekoliko godina radi na jačanju kapaciteta i promociji nacionalnih manjina u BiH, te je u više navrata skretao pažnju da ustavna odredba „ostali“, pod koju su svrstane nacionalne manjine u BiH, onemogućava pripadnike nacionalnih manjina da svoje predstavnike kandiduju za mjesta u Predsjedništvu BiH, što je rezervisano samo za konstitutivne narode. Osim toga, odrednica „ostali“ je ponižavajuća i pripadnike nacionalnih manjina čini građanima drugog reda u odnosu na konstitutivne narode.

Iako je Evropski sud odlučivao po žalbama u vezi sa odnosom vlasti prema Romima i Jevrejima u BiH, odluka Evropskog suda se automatski odnosi i na sve ostale pripadnike nacionalnih manjina koji su u ovom smislu diskriminirani. Odluka Evropskog suda bi trebalo da omogući svim nacionalnim manjinama, ali i drugim građanima BIH koji se ne deklarišu kao pripadnici konstitutivnih naroda, da, ukoliko to žele, budu kandidati za mjesto u Predsjedništvu ili Domu naroda BIH.

Helsinški parlament građana Banja Luka očekuje od BiH vlasti da se što hitnije posvete promjeni diskriminatorne odredbe Ustava, te da u potpunosti ispoštuju odluku Evropskog suda za ljudska prava. Ovim će BiH faktički ispuniti svoju obavezu primjene Evropske konvencije o ljudskim pravima, čija je naša zemlja potpisnica, a koja ima primat nad Ustavom BiH.

Tužbu protiv BiH Evropskom sudu za ljudska prava podnijeli su predsjednik jevrejske zajednice Jakob Finci i član Romskog savjeta Dervo Sejdić.

KONFERENCIJA U BRISELU

Helsinški parlament građana je 6. i 7. jula 2009. učestvovao na konferenciji u Briselu koja je bila posvećena projektima koje, u okviru programa „People to People Actions“, finansira Evropska komisija u zemljama Zapadnog Balkana, a koji su usmjereni ka konsolidaciji partnerstva između organizacija civilnog društva i javnih vlasti u cilju unapređenja poštivanja manjinskih prava u regionu.

Cilj konferencije je bio da se predstavnici organizacija civilnog društva iz Zapadnog Balkana, koji realizuju projekte pod sponzorstvom Evropske komisije, bolje upoznaju sa instrumentima i mehanizmima Evropske komisije za zaštitu nacionalnih manjina. Konferencija je ujedno omogućila i upoznavanje organizacija civilnog društva iz Zapadnog Balkana koje su dogovorile buduće vidove komunikacije u svrhu razmjene informacija i primjera dobre prakse prilikom realizacije svojih projekata, a koji su usmjereni ka opštem regionalnom poboljšanju položaja nacionalnih manjina.

Projekti koje finansira Evropska komisija u okviru programa „People to People Actions“ se, između ostalog, odnose na unapređenje lokalnih politika i praksi u vezi sa poboljšanjem položaja nacionalnih manjina, zatim na obrazovanje nacionalnih manjina, interkulturalno razumijevanje, te stabilizaciju međuetničkih i međuvjerskih odnosa.

REZULTATI

- predstavnici nacionalnih manjina i lokalne vlasti u devet opština u BiH, Hrvatskoj i Srbiji informisani o ciljevima projekta i konsultovani o pojedinim aktivnostima iz projekta, kako bi se uvažile i njihove preporuke za što uspješniju realizaciju projekta
- više od 100 predstavnika lokalnih vlasti i nacionalnih manjina u BiH, Hrvatskoj i Srbiji intervjuisano u sklopu terenskog istraživanja o primjeni prava nacionalnih manjina na lokalnom nivou
- identifikovane prednosti i slabosti pojedinih zakonskih i institucionalnih rješenja po pitanju prava i zaštite nacionalnih manjina u BiH, Srbiji i Hrvatskoj i date preporuke za poboljšanje zakonskih okvira i kvalitetnije zadovoljavanje prava pripadnika nacionalnih manjina u sve tri države
- štampano 3000 primjeraka studije “Prava nacionalnih manjina i lokalne politike – Studija o primjeni standarda zaštite prava pripadnika nacionalnih manjina u BiH, Srbiji, Hrvatskoj i Sloveniji” od kojih je dio distribuiran vlastima, organizacijama civilnog društva i međunarodnim organizacijama u sve četiri države
- 34 predstavnika banjolučke opštinske uprave, Pedagoškog zavoda Banje Luke, Ministarstva prosvjete i kulture RS, manjinskih zajednica i medija učestvovali u diskusiji o načinima njegovanja i boljeg izučavanja jezika nacionalnih manjina, te iznašli model za izučavanja maternjeg jezika u školama i za manji broj učenika od zakonom propisanog broja
- 30 učenika iz Osnovne škole Ćirilo i Metodije u Trnopolju naučili više o manjinama u BiH, njihovim legendama, običajima, kulturi i jeziku.

PLAN ZA 2010.

Helsinški parlament građana uz 2010. planira da prezentuje studiju Prava nacionalnih manjina i lokalnih politika, te u sklopu ovih prezentacija otvori diskusiju o zaključcima i preporukama iz studije. Namjera je da se na ovim prezentacijama odredi šta bi to bilo realno primijeniti u narednom periodu, uvažavajući prioritete koje same manjine izraze.

U sklopu projekta će se u 2010. održati i tri regionalne radionice, kojima će prisustvovati predstavnici upravnih i skupštinskih organa iz opština sve tri države iz projekta, te predstavnici manjinskih udruženja.

Svaku regionalnu radionicu će pratiti i lokalne radionice, čija je namjera da se preporuke sa ovih regionalnih skupova prilagode lokalnim okvirima, uvažavajući specifičnosti svake lokalne zajednice.

U toku 2010. će se nastaviti i snimanje dokumentarnog filma, kao i promotivne aktivnosti usmjerene ka širenju ideje multikulturalizma i podizanju svijesti javnosti o bogatoj kulturnoj i umjetničkoj tradiciji nacionalnih manjina.

POVELJA ZA TOLERANCIJU

Na 4. godišnjoj Skupštini Asocijacije multietničkih gradova Jugoistočne Evrope – PHILIA, koja je održana 3. i 4. jula u Sarajevu, Lidiji Živanović, izvršnoj direktorici Helsinškog parlamenta građana Banja Luka dodijeljena je Povelja za toleranciju. Povelja se dodjeljuje istaknutim pojedincima za doprinos unapređenju multikulturalnosti i uspostavljanju dobrih međuetničkih odnosa u svojim sredinama.

Povelju su ove godine, pored Lidije Živanović, dobili i Ivan Cenov, bivši gradonačelnik Vidina, iz Bugarske, Alija Behmen, gradonačelnik Sarajeva i Petra Kovač iz Mađarske.

INTEGRACIJOM I SOCIJALNOM INKLUZIJOM KA AKTIVNOM GRAĐANSTVU

Biro za ljudska prava Tuzla i Helsinški parlament građana Banja Luka su krajem 2008. godine počeli implementaciju dvogodišnjeg partnerskog projekta „Integracijom i socijalnom inkluzijom ka aktivnom građanstvu“, koji finansijski podržava Evropska unija, tačnije Delegacija Evropske komisije u BiH kroz EIDHR program. Cilj ovog projekta je da doprinese boljoj primjeni međunarodnih pravnih mehanizama zaštite ljudskih prava socijalno isključenih grupa, što će osigurati reformu postojećih politika i praksi o socijalnoj zaštiti u Bosni i Hercegovini. Naime, pitanje socijalne zaštite je uređeno na entitetskim nivoima na različite načine, čime se ne obezbjeđuje jedinstveno pravo na uživanje ovih prava bez diskriminacije za sve građane u BiH, niti pruža jednaka socijalna sigurnost.

Namjera projekta je da utvrdi stepen socijalne isključenosti ugroženih grupa u BiH i poveća razumijevanje marginalizacije i njenih uzroka u javnosti, da rasvijetli složenost diskriminatorskih propisa spram socijalno isključenih grupa u entitetskim zakonima koji pokrivaju oblast socijalne i zdravstvene zaštite i da ohrabri i promoviše socijalno partnerstvo i dijalog, kao i multisektoralni pristup na lokalnom nivou kroz jedinstveno planiranje i razvoj politika u oblasti socijalne zaštite.

AKTIVNOSTI

Na početku projekta izvršeno je istraživanje o stanju socijalne isključenosti sedam (7) marginalizovanih kategorija stanovništva u pet gradova BiH (Banja Luka, Doboj, Brčko, Gračanica i Tuzla), kako bi se dobili što tačniji podaci koji će biti korišteni u daljem toku implementacije projektnih aktivnosti. Nakon ovog terenskog dijela istraživanja publikovana je analiza stanja socijalne isključenosti pod nazivom „Socijalno isključeni danas, a sutra?“. Analiza dobijenih podataka je pokazala da se društveni uslovi koji stvaraju isključenost održavaju, pa čak i intenziviraju, i da stanje socijalne isključenosti poprima trajni karakter i struktuiše se kao model odnosa u bh društvu. Istraživanje je, s druge strane, pokazalo i da je bh društvo, i pored negativnih trendova, u velikoj mjeri sačuvalo svoju humanističku orijentaciju, odnosno socijalnu osjetljivost. Primjera radi, veliki broj anketiranih povratnika (62%), Roma (61,5%) i raseljenih lica (55%) tvrde da ih ostali građani, koji ne spadaju u navedene kategorije, pozivaju, često ili ponekad, da se uključe u aktivnosti koje preduzimaju. To nam govori da su tradicija i socijalni senzibilitet, karakteristični za naš bivši SFRJ sistem, još sačuvani i da se, na neki način, opiru društvenim uslovima koji stvaraju socijalnu izolaciju.

Pored ovog istraživanja, urađena je i analiza entitetskih zakona i njihove usklađenosti sa Evropskom socijalnom poveljom, a rezultati ove analize su objavljeni u publikaciji pod nazivom „Evropska socijalna povelja u našem zakonodavstvu“.

Obe publikacije su prezentovane u Banjaluci i Sarajevu na okruglim stolovima na kojim su prisustvovali predstavnici entitetskih ministarstava, nevladinih organizacija, udruženja koja se bave zaštitom prava marginalizovanih grupa, predstavnici Parlamenta RS i mediji.

Tokom terenskog dijela istraživanja Helsinški parlament građana Banja Luka je identifikovao problem samohranih majki, odnosno samohranih roditelja, kao jedan od problema na čijem rješavanju bi se moglo i trebalo raditi. Naime, nedostatak termina i jasne definicije samohranog roditelja u Porodičnom zakonu RS ne omogućava ostvarivanje prava na socijalna davanja onoj kategoriji samohranog roditelja čiji je bivši supružnik/ica živ/a i ne ispunjava obavezu plaćanja alimentacije koju je odredio sud. Da bi se ispravio ovaj nedostatak i u tekst

Porodičnog zakona ugradila precizna definicija samohranog roditelja, HPG je okupio 12 nevladinih organizacija koje su podržale ovu inicijativu i isplanirale kampanju na radionici za planiranje kampanje za izmjene i dopune Porodičnog zakona RS i nazvali je „Član koji nedostaje“. Ovoj inicijativi se pridružio i Ombudsman za djecu RS sa svojim prijedlozima za izmjenu Porodičnog zakona RS u onim dijelovima koji se tiču djece.

Nakon ove radionice počelo je aktivno zagovaranje za pokretanje izmjena i dopuna Porodičnog zakona RS kroz pet sastanaka koji su održani sa potpredsjednicom Narodne Skupštine RS Nadom Tešanović, predstavnicima Centra za socijalni rad Banja Luka, Ombudsmanom za djecu RS Nadom Grahovac, Predsjednicom Odbora za jednake mogućnosti Narodne Skupštine RS Ivkom Ristić i predstavnicima Ministarstva za porodicu, omladinu i sport RS.

REZULTATI

- 440 građana i građanki Banje Luke i Doboja, kroz anketiranje i razgovor u fokus grupama, iskazali stavove i potaknuti na razmišljanje o stanju u kojem se nalaze, a u kontekstu socijalnih politika i praksi
- Odštampano 100 primjeraka analize socijalne isključenosti u BiH „Socijalno isključeni u BiH danas, a sutra?“ i 300 primjeraka analize „Evropska socijalna povelja u našem zakonodavstvu“ koje su distribuirane relevantnim akterima u BiH. Analize su pokazale da je postojeći model socijalne politike u BiH u funkciji osiguravanja socijalnog mira i održavanja vlasti, a ne povećanja aktivizma građana i razvoja društva, te da je potrebna temeljna reforma socijalne politike, odnosno radikalna promjena „socijalnog“ koncepta
- Više od 50 predstavnika vladinih i nevladinih organizacija u RS upoznato sa rezultatima istraživanja o stanju socijalne isključenosti na prostoru BiH i usklađenosti domaće legislative sa Evropskom socijalnom poveljom
- Inicirano pokretanje izmjena i dopuna Porodičnog zakona
- Osmišljena kampanja za izmjene Porodičnog zakona RS pod nazivom „Član koji nedostaje“ u koju se uključilo 12 organizacija civilnog društva u RS
- obezbijedena podrška relevantnih institucija za pokretanje izmjena Porodičnog zakona RS.

PLAN ZA 2010.

U okviru projekta „Integracijom i socijalnom inkluzijom ka aktivnom građanstvu“ koji se nastavlja i u 2010. godini, planirano je niz aktivnosti.

Aktivno će se lobirati za pokretanje izmjena i dopuna Porodičnog zakona RS u sklopu čega će se održati niz sastanaka sa relevantnim institucijama i osobama koje mogu biti podrška ovoj akciji. Održaćemo pet sastanaka sa predstavnicima lokalnih vlasti u pet opština BiH u svrhu njihovog uključivanja u proces poboljšanja stanja prava socijalno isključenih grupa u tim opštinama. Organizovaćemo edukaciju za socijalne radnike u pet opština BiH, kako bi se unaprijedio njihov pristup socijalno isključenim grupama, kao i edukaciju udruženja socijalno isključenih grupa kako bismo ih bolje pripremili za razgradnju socijalne isključenosti na lokalnom nivou i učestvovanje u socijalnim reformama. Biće organizovane edukacije i za predstavnike privrednih komora i socijalno ekonomskih savijeta kroz koje će se promovisati uključivi ekonomski razvoj za socijalno isključene grupe, a radićemo i na osnivanju Savjeta za socijalnu problematiku pri lokalnim samoupravama u onim opštinama u kojim ovi Savjeti ne postoje, kako bi se obezbijedilo kvalitetnije kreiranje javnih politika o socijalnoj zaštiti na lokalnoj razini vlasti.

MIROVNI AKTIVIZAM - RASKRŠĆA

Projekat „Mirovni aktivizam – Raskršća“ je počeo krajem 2007. godine, a završen je u aprilu 2009. godine. Tokom cjelokupnog projekta provedeno je niz aktivnosti koje su bile usmjerene na sumiranje i evaluaciju rada organizacija civilnog društva angažovanih na izgradnji mira u Bosni i Hercegovini, te promjenu mišljenja javnosti o mirovnim nevladinim organizacijama. Nakon provedenih istraživanja podaci su objedinjeni u prvoj mirovnoj studiji pod imenom Studija o mirovnom aktivizmu nevladinog sektora u BiH, koja je prezentovana u više gradova Bosne i Hercegovine.

Naš partner na ovom projektu bila je organizacija Žene ženama iz Sarajeva, a projekat su podržali Evropska unija i Fondacija Fridrih Ebert.

AKTIVNOSTI

Najznačajnije aktivnosti koje su realizovane od januara do aprila 2009. godine su bile:

- distribucija studije „Mirovni aktivizam u BiH“ nevladinim organizacijama, vladinim institucijama i međunarodnim organizacijama;
- organizacija deset „Mirovnih časova“ u osam gradova BiH (Sarajevo, Banjaluka, Mostar, Modriča, Bihać, Bratunac, Trebinje, Livno), na kojima je učestvovalo više od 300 učesnika, uglavnom srednjoškolaca i studenata, ali i predstavnika vladinih institucija i nevladinih organizacija, te predstavnici medija. Na „mirovnim časovima“ je predstavljena Studija i rezultati istraživanja, a mirovni aktivisti su govorili o svojim vlastitim iskustvima u izgradnji mira u BiH;
- sastanci sa univerzitetskim profesorima i stručnjacima iz Prosvjetno pedagoškog zavoda RS na kojima se razgovaralo o mogućnosti uvođenja mirovnih sadržaja u formalni sistem obrazovanja;
- kreiranje metodologije „mirovnog časa“.

REZULTATI

- Vladine institucije i strane i domaće nevladine organizacije upoznate sa podacima o radu nevladinog sektora na izgradnji mira u BiH putem studije „Mirovni aktivizam u BiH“;
- srednjoškolci i studenti u osam gradova BiH upoznati sa značenjima mira, tolerancije i suživota;
- nadležnim ministarstvima i prosvjetno pedagoškim zavodima na svim nivoima u BiH poslan prijedlog za uvođenje mirovnih sadržaja u škole uz izrađenu metodologiju „mirovnog časa“.

VIVISECTFEST - PUTUJUĆI FESTIVAL O LJUDSKIM PRAVIMA

Helsinški parlament građana učestvovao je u organizaciji VIVISECT festa – putujućeg festivala o ljudskim pravima u Banjoj Luci, koji je, ovaj put, bio posvećen pitanju totalitarizma.

U okviru festivalskog programa, koji je organizovan u više gradova u BiH, Srbiji i na Kosovu, prikazane su izložbe fotografija "Pali anđeli komunističke ideologije" i Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima i više od desetak filmova različitih autora iz Evrope i Rusije koji se, svaki iz svog ugla, bave komunističkim režimima.

Pored dokumentarnog filma koji otkriva posljednje sate Ernesta Če Gevare, razloge koji su doveli do nestanka i kasnijeg ponovnog pronalaženja njegovih ostataka i ulogu koju je nestali leš s amputiranim šakama imao u stvaranju legende "Če", u okviru festivala prikazan je i film La Paloma. Ovo je film o najčešće sviranoj pjesmi na svijetu. Zna se za 2000 verzija ove pjesme, a neki kažu da ih ima bezbroj. U Zanzibaru se svira na kraju vjenčanja, u Rumuniji se izvodi na kraju sahrane. U Meksiku je to bila omiljena pjesma tragičnog cara Maksimilijana. Legenda kaže da je kao posljednju želju tražio da se svira La Paloma, prije nego što je streljan. U Aušvicu su Koko Šumana, njemačkog majstora svinga, tjerali da izvodi ovu pjesmu na rampi gasnih komora.

Festival VIVESECT održan je u banjalučkom Domu omladine od 2. do 6. marta 2009. godine. Festival je posjetilo više stotina građana i građanki Banje Luke. Inače, programi koji se organizuju u okviru VIVISECT festa koncipirani su tako da podstiču ljude da kritički razmišljaju i postavljaju pitanja, umjesto da prihvataju već spremne odgovore.

programsko područje/

ZALAGANJE ZA RODNU JEDNAKOST

Opšti cilj programskog područja je smanjenje svih oblika rodne diskriminacije i stvaranje okruženja u kojem žene i muškarci imaju jednake mogućnosti. Realizujemo ga kroz umrežavanje i podršku inicijativama u vezi sa rodnim pitanjima, osnaživanje žena koje su trenutno najveća marginalizovana grupa za učešće u javnom i političkom životu, edukaciju žena i muškaraca o pitanjima rodne jednakosti, treninge za žene u razvijanju različitih vještina, kampanje, istraživanja i analize javnih politika.

U okviru programskog područja u 2009. godini realizovali smo sljedeće projekte: "Žena danas 13", „Doprinos rodno osjetljivim mirovnim i razvojnim politikama na Zapadnom Balkanu“, „Partnerstvo za promjenu – podrška implementaciji Zakona o ravnopravnosti polova u BiH“, „Kroz ženska radna prava“, a nastavili smo pružati partnersku podršku realizaciji projekta „Žena i pravo“, čije nositeljice su Udružene žene iz Banjaluke.

ŽENA DANAS – FAZA 13

Kontinuiranim radom i zalaganjem za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena i stvaranje okruženja u kojem će žene i muškarci imati iste mogućnosti, okončali smo i trinaestu godinu zajedničkog rada na projektu Žena danas, zajedno sa partnerskom organizacijom »Udružene žene« iz Banjaluke uz podršku Fondacije »Kvinna Till Kvinna« iz Švedske.

Specifični cilj projekta u 2009. godini bio je doprinijeti uspostavljanju rodno osjetljivih i odgovornih politika na lokalnom nivou kroz povećanje broja žena i njihovog uticaja u lokalnim organima vlasti, nakon lokalnih izbora 2008.

AKTIVNOSTI

U okviru projekta tokom 2009. realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Šest sastanaka Savjetodavnog odbora na kojima smo zajedno sa ženama iz različitih sektora provjeravale aktuelnost planiranih projektnih aktivnosti, dogovarale teme javnih tribina i akcije zalaganja.
- Tri javne tribine održane su u Banjoj Luci u okviru ciklusa Aktuelni trenutak o temama »Žene, siromaštvo i svjetska ekonomska kriza«, »Posljedice ekonomske krize na žene i djecu žrtve nasilja u porodici« i »Stereotipi kao uzrok nasilja nad ženama i djevojčicama«.
- Četiri tribine (Prijedor, Gradiška, Novi Grad i Kozarska Dubica) o temi »Bosanskohercegovački pravni okvir ostvarivanja ravnopravnosti polova« s ciljem da se novoizabrane/i odbornice/i, komisije za ravnopravnost polova i zaposleni u navedenim opštinama upoznaju sa raspoloživim mehanizmima, pravnim normama kao i obavezama za dostizanje ravnopravnosti polova.
- Četiri radionice sa opštinskim komisijama za ravnopravnost polova i službenicama/ima opština Prijedora, Gradiške, Novog Grada i Kozarske Dubice pod nazivom »Planiranje rodno osjetljivih politika na opštinskom nivou« tokom kojih su učesnice/i odredile/i prioritete i napravile/i planove budućeg rada opštinskih komisija za ravnopravnost polova.
- Jedna radionica na Kozari, namijenjena predstavnicama/ima lokalnih zajednica Prijedora, Gradiške, Novog Grada, Kozarske Dubice i Banje Luke na temu »Jačanje kapaciteta odbornica/ka i članica/ova komisija za ravnopravnost polova« sa ciljem da se unaprijede njihove vještine pregovaranja, javnog zalaganja za društvene promjene i strateškog planiranja.
- Dvije pres konferencije - prvu smo organizovali povodom 8. marta, a drugu u novembru kada smo najavile kampanju 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama u Bosni i Hercegovini, pod sloganom: »Posveti se, djeluj, zahtijevaj: Možemo zaustaviti nasilje nad ženama«
- Regionalni okrugli sto o temi »Od lokalnog do globalnog dijaloga sa EU« tokom kojeg su učesnice razmijenile iskustva na koji način i kroz koje vidove saradnje u svojim zemljama podižu svijest o ravnopravnosti polova, rješavaju pitanja porodičnog nasilja, učešća žena u javnom životu i drugim pitanjima koja treba unaprijediti kroz regionalnu saradnju. Takođe, analizirale su i upoređivale uspostavljene mehanizme koji im stoje na raspolaganju. Na ovoj konferenciji je pokrenuta inicijativa za osnivanje regionalne ženske mirovne mreže.
- Pet TV emisija na javnom servisu Republike Srpske – RTRS, sa ciljem upoznavanja šire javnosti sa projekt-nim aktivnostima.
- Na kraju, kao i proteklih godina, odštampana je i brošura „Žena danas XIII“ sa pregledom svih realizovanih aktivnosti.

REZULTATI

- 87 građanki/a iz Banje Luke je aktivnim učešćem na tribinama iskazalo stav na aktuelna zbivanja koja smo prezentirale na javnim tribinama
- 118 novoizabranih odbornica/ka, članica/ova komisija za ravnopravnost polova i zaposlenih u opštinama Gradiške, Kozarske Dubice, Novog Grada i Prijedora upoznato sa raspoloživim mehanizmima, pravnim normama kao i obavezama za dostizanje ravnopravnosti polova
- 98 osoba, članica/ova opštinskih komisija za ravnopravnost polova, odbornika i zaposlenih u SO Gradiške, Kozarske Dubice, Novog Grada i Prijedora steklo elementarna znanja o rodno osjetljivim politikama i odredilo prioritete budućeg rada opštinskih komisija za ravnopravnost polova
- 25 predstavnica/ka lokalnih zajednica Prijedora, Gradiške, Novog Grada, Kozarske Dubice i Banja Luke unaprijedilo vještine pregovaranja, javnog zalaganja za društvene promjene i strateškog planiranja
- 32 učesnice okruglog stola iz BiH, Srbije, Hrvatske i Makedonije na regionalnom okruglom stolu pokrenule inicijativu za osnivanje regionalne ženske mirovne mreže i uputilo protest inicijatorima Butmirskog procesa zbog isključivanja žena iz pregovora
- Obilježavanju 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama u Bosni i Hercegovini, priključili se gradonačelnik Banjaluke i načelnica opštine Novi Grad potpisivanjem proglašenja kojim se period od 25. novembra do 10. decembra proglašava periodom 16 dana aktivizma protiv rodnog nasilja u ovim gradovima
- Saradnja sa RTRS-om rezultirala pokretanjem sedmične emisije „U fokusu“
- Doprinijele osnivanju Ženske mreže Bosne i Hercegovine.

PLAN ZA 2010.

Rad na projektu „Žena danas“ nastaviće se i u 2010-oj godini. S obzirom da je u oktobru 2010. planirano održavanje opštih izbora u Bosni i Hercegovini, organizovaćemo, u saradnji sa drugim ženskim nevladinim organizacijama, kampanje za povećanje vidljivosti žena u izbornom procesu. Cilj nam je da doprinesemo povećanju broja izabranih kandidatkinja na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini. Ove aktivnosti pratiće edukativni programi namijenjeni kandidatkinjama, sa ciljem njihovog osposobljavanja za javni nastup i vođenje kampanje. Nakon izbora organizovaćemo okrugli sto u okviru kojeg planiramo analizirati postignute rezultate.

Planiramo da i dalje održavamo javne tribine na aktuelne teme, kao i da nastavimo pratiti rad opštinskih komisija za ravnopravnost polova Prijedora, Gradiške, Novog Grada i Kozarske Dubice.

Nastavićemo sa organizacijom savjetodavnih sastanaka sa političarkama i aktivisticama nevladinih organizacija iz Banje Luke i opština u kojima će se projekat realizovati i zajedno sa njima ćemo planirati akcije i provjeravati realizovano.

Učešće u radu i aktivnostima Ženske mreže Bosne i Hercegovine biće i dalje jedan od naših prioriteta.

Za inicijatore butmirskih pregovora:

Banja Luka, 27. oktobar 2009.

Ministra spoljnih poslova Švedske Karla Bilta
Zamjenika državne sekretarke SAD Džeјmsa Stajnberga
Visokog predstavnika u BiH Valentina Incka

PROTEST

Zabrinute dosadašnjim tokom butmirskih pregovora, te podsjećajući da istinske demokratije nema bez ravnopravnog učešća žena, Udružene žene i Helsinški parlament građana, zajedno sa učesnicama Okruglog stola na kojem je 23. oktobra u Banjoj Luci inicirano formiranje Regionalne ženske mreže, zahtijevaju od međunarodnih predstavnika i domaćih lidera da u nastavak pregovora o ustavnim promjena u BiH uključe i žene.

Iz svih dosadašnjih pregovaračkih timova koji su, počevši od Dejtonskog mirovnog sporazuma odlučivali o sudbini BiH, žene su bile isključene. Izuzetak nisu ni butmirski pregovori čiji rezultati će uticati na sve građane i građanke BiH.

Učesnice Okruglog stola u Banjoj Luci iz BiH, Hrvatske, Srbije, Crne Gore i Makedonije čudi ponašanje inicijatora butmirskih pregovora, a naročito Karla Bilta, ministra inostranih poslova Švedske, koja trenutno i predsjedava EU. Zemlje članice EU dužne su voditi računa o rodnom balansu u skladu sa rezolucijama, deklaracijama, pravilnicima i mapama puta prilikom donošenja bilo kakvih odluka na nivou EU. Suprotno očekivanjima žena BiH, ali i žena regiona, i ignorišući sve gore navedeno, inicijatori butmirskih pregovora su nastavili praksu ignorisanja i isključivanja žena, iako su bili u mogućnosti da odrede ko će sjediti za pregovaračkim stolom.

Na ovaj način ohrabreni su i domaći političari da nastave sa praksom diskriminacije žena, kršenja domaćih pravnih propisa, prije svega Zakona o ravnopravnosti polova BiH i ignorisanja obaveza koje su preuzeli potpisivanjem međunarodnih i regionalnih ugovora.

Za pregovaračkim stolom se moraju naći i žene, koje bi pregovorima mogle dati drugačiji doprinos i usmjeriti ih ka potrebama i interesima običnih građana ove zemlje koji ne mogu živjeti od „principa konstitutivnosti“.

Stoga tražimo od međunarodnih predstavnika da ovaj naš zahtjev uzmu u obzir i ne dozvole da o sudbini građana i građanki BiH odlučuju samo muškarci!

Helsinški parlament građana Banja Luka

Udružene žene Banja Luka

...zalaganje za rodnu jednakost_ 19

your organizations on a note women's would also be happy to of interest to your assy in Sarajevo to

nt Secretary pean and Eurasian Affair

RODNO OSJETLJIVE MIROVNE I RAZVOJNE POLITIKE NA ZAPADNOM BALKANU (III GODINA)

Cilj trogodišnjeg projekta (2007- 2010) je bio da podrži donošenje rodno osjetljivih mirovnih i razvojnih politika na području Zapadnog Balkana kroz regionalnu razmjenu iskustava, znanja i primjera dobre prakse.

Kao odgovor na identifikovane potrebe tokom prethodne dvije godine, aktivnosti u 2009. godini smo spustili na lokalni nivo regija Bratunac, Sanski Most i Foče, sa ciljem da unaprijedimo znanja i vještine novoizabраниh političarki (lokalni izbori 2008. godine) iz različitih političkih stranaka i poboljšamo saradnju između njih i nevladinih organizacija, kako bi lakše zajedno rješavale probleme svoje lokalne zajednice, bez obzira na političke i etničke razlike.

Projekat je finansijski podržan od strane našeg višegodišnjeg partnera IKV PAX Christi iz Nizozemske.

AKTIVNOSTI

- Prvi ciklus dvodnevni radionica u Bratuncu, Sanskom Mostu i Foči, na temu „Izgradnja kapaciteta političarki u lokalnoj zajednici“, održan je u periodu od aprila do juna, sa ciljem da političarka koje su izabrane u lokalne organe vlasti, kao i onima koje se u narednom periodu planiraju kandidovati za javne funkcije, ponudi znanja i vještine potrebne za uspješan rad i realizaciju ideja u institucijama javne vlasti. Obuka je uključila žene iz 8 političkih partija iz 12 lokalnih zajednica, multietničkog sastava.
- Drugi ciklus dvodnevni radionica na temu „Javni govor i mediji“ održan je sa istim ciljem, na istim lokacijama, u periodu od juna do oktobra.
- Okrugli sto pod nazivom „Ženska međusektorska saradnja na lokalnom nivou“ održan je 4. i 5. decembra u Banjoj Luci, uz učešće odbornica/vjećnica, zaposlenica administracija lokalnih zajednica i predstavnica ženskih nevladinih organizacija iz Bratunca, Sanskog Mosta, Foče, Goražda, Srebrenice, Čajniča, Ključa, Milića, Zvornika i Banje Luke. Cilj okruglog stola je bio razmjena iskustava i konkretizacija saradnje između nevladinog i vladinog sektora na lokalnom nivou. Okruglom stolu su prisustvovala i gošće iz Holandije, Jolanda Brunnekeef (IKV Pax Christi) i Frieda Brand (odbornica u gradu Nijmegen), koje su sa učesnicama podijelile svoja iskustva. Kada je riječ o položaju i zastupljenosti žena u Holandiji, gošće su istakle da situacija nije puno bolja nego u BiH.

REZULTATI

- Unaprijeđena znanja i vještine komunikacije, pregovaranja i donošenja odluka 51 političarke, uključujući 33 žene odbornice/vjećnice i zaposlenice administracije lokalnih zajednica iz regiona Bratunca, Foče i Sanskog Mosta, kako bi im se olakšao rad u skupštinama opština/vijećima
- Unaprijeđena znanja i vještine javnog govora i medijskog predstavljanja 37 političarki, uključujući 17 odbornica/vjećnica
- Predstavnice različitih političkih partija, odbornice i zaposlenice lokalnih administracija se povezale i uspostavile saradnju i bolju komunikaciju
- 32 političarke i predstavnice lokalnih nevladinih organizacija iz Bratunca, Sanskog Mosta, Foče, Goražda, Srebrenice, Čajniča, Ključa, Milića, Zvornika i Banjaluke razmijenile iskustva i primjere dobre prakse i upoznale se sa holandskim iskustvima o intersektorskoj saradnji na lokalnom nivou

- Upućena inicijativa institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost polova u BiH da pronađu rješenje kako bi se obezbijedio kontinuitet rada lokalnih komisija za ravnopravnost polova
- Pokrenuto je nekoliko inicijativa na lokalnom nivou od strane žena uključenih u projekat, kao što je mali „zdravstveni projekat“ u Sanskom Mostu i osnivanje ženske organizacije u Vlasenici gdje ih do sada nije bilo.

Banja Luka, 8. decembar 2009.

Za: Gender centar RS
Gender centar F BiH
Agenciju za ravnopravnost polova BiH

INICIJATIVA

Poštovane/i,

na okruglom stolu pod nazivom „Ženska međusektorska saradnja na lokalnom nivou“ koji je održan u Banjoj Luci u periodu od 4. do 5. decembra 2009. godine i koji je okupio 32 predstavnice nevladinih organizacija i lokalnih vlasti iz Bratunca, Sanskog Mosta, Foče, Goražda, Srebrenice, Čajniča, Ključa, Milića, Zvornika i Banje Luke, je zaključeno da je potrebno aktivirati lokalne komisije za ravnopravnost polova kao ključne mehanizme na lokalnom nivou za ostvarivanje rodničkih politika i praksi. U tom smislu je zaključeno da se uputi inicijativa gender centrima na entitetskom nivou da razmotre sljedeće prijedloge koji bi mogli doprinijeti efikasnijem radu lokalnih komisija.

Uzimajući u obzir da su lokalni organi vlasti odgovorni za poštovanje i dosljednu primjenu odredbi Zakona o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini, te da su gender centri dužni da prate i nadgledaju sprovođenje zakona na svim nivoima vlasti, učesnice Okruglog stola predlažu:

- da gender centri traže od lokalnih komisija za ravnopravnost polova da im dostavljaju izvještaje o radu najmanje jedanput godišnje
- da gender centri sugerišu lokalnim organima vlasti model koji bi obezbijedio kontinuitet u radu lokalnih komisija, kako se ne bi dešavalo da se svake četiri godine biraju novi članovi komisija koji posao kreću ispočetka
- da razmotre način sankcionisanja lokalnih komisija koje se ne sastaju i ne rade svoj posao
- da, u saradnji sa nevladinim organizacijama, iniciraju godišnje susrete članova/ica lokalnih komisija na kojima bi se razmjenjivali primjeri dobre i loše prakse.

Nadamo se da ćete razmotriti i prihvatiti ove prijedloge, a učesnice vam stoje na raspolaganju za dalje sugestije i saradnju.

Helsinški parlament građana Banja Luka

Prilog: Lista učesnica

PARTNERSTVO ZA PROMJENU

Formalno, Bosna i Hercegovina je zemlja rodne ravnopravnosti. Ratifikovala je međunarodne dokumente iz ove oblasti, donijela je 2003. godine Zakon o ravnopravnosti polova BiH, a tri godine kasnije usvojila je i prateći Gender akcioni plan. No, u praksi, žene su diskriminirane u svim oblastima života. Nasilje nad ženama u porodici nije iskorijenjeno, politike kreiraju i vode muškarci, u najvišim organima izvršne vlasti nema žena, dok je u lokalnim skupštinama njihovo učešće u prosjeku svedeno na 18 odsto, mada još uvijek ima lokalnih zajednica u BiH u kojima nema nijedne žene. Nevidljive su i u medijima, čiji jezik je često rodno neosjetljiv. U štampanim medijima žene su zastupljene u svega 22 odsto, a u elektronskim medijima u 14 odsto sadržaja. Jednom riječju, zakon koji postoji već skoro sedam godina, ne primjenjuje se. Jedan od ciljeva projekta „Partnerstvo za promjenu – podrška implementaciji Zakona o ravnopravnosti polova u BiH“ je da promijeni ovakvu situaciju i doprinese eliminaciji diskriminacije nad ženama.

Implementacija projekta, koji predstavlja nastavak projekta „Ravnopravnost polova i sudska praksa u BiH“, započela je u januaru 2009. godine. Aktivnosti u projektu su usmjerene na implementaciju Zakona o ravnopravnosti polova BiH, kroz inicijative umreženih aktivistkinja, političarki i studentkinja, edukaciju sudija, tužilaca, izbornih zvaničnika i novinara o pitanjima rodne ravnopravnosti, kao i kroz ohrabivanje nadležnih da sprovedu Zakon o ravnopravnosti polova u BiH i druge relevantne domaće i međunarodne zakone i standarde.

Jedan od ciljeva projekta je i da podrži prikupljanje informacija iz različitih izvora potrebnih za podnošenje BiH izvještaja CEDAW Komitetu 2010. godine, kao i senzibilizacija medija i javnosti za primjenu principa rodne ravnopravnosti koji uključuju razvoj politički korektnog i rodno osjetljivog jezika i smanjivanje stereotipnog prikazivanja žena i njenih uloga u društvu.

Svjesni da bez zajedničkih akcija i inicijativa različitih društvenih aktera ne može biti ni kvalitativnih, ni kvantitativnih pomaka u poboljšanju položaja i uloge žena u BiH, postavljene projektne ciljeve nastojimo ostvariti zajedno sa partnerima iz civilnog društva, institucionalnih mehanizama za ravnopravnost polova, univerziteta i škola, institucija i medija.

Projekat finansijski podržava Fond Institut za otvoreno društvo.

AKTIVNOSTI:

- Glavni fokus implementacije prve godine projekta bilo je na aktivnostima u vezi sa procesom izrade i usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti polova u BiH, kao temelja za implementaciju rodne ravnopravnosti u BiH. Ove aktivnosti su uključivale: Okrugli Sto pod nazivom „Zakona o ravnopravnosti polova BiH – Kako ga učiniti primjenjivim u praksi“, koji je okupio predstavnike vladinog i nevladinog sektora s ciljem iznošenja prijedloga i preporuka za izmjene i dopune Zakona o ravnopravnosti polova; sastanak nevladinih organizacija na temu „Analiza javne rasprave povodom nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti polova BiH“ na kojem su ženske nevladine organizacije zauzele zajednički stav o predloženim izmjenama i dopunama, te ga tako, kao koalicija NVO, uputile Agenciji za ravnopravnost polova BiH; kao i tematski sastanak sa institucijama na temu „Usaglašavanje Izbornog zakona sa ZRP-om“, na kojem su predstavnice/i vladinih i nevladinih organizacija zajednički analizirali/e pitanja usklađivanja Izbornog zakona BiH sa članom 15. Zakona o ravnopravnosti polova u BiH, koji se odnosi na veću prisutnost „manje zastupljenog pola“ u vladajućim strukturama.
- Organizovali smo 6 tematskih sastanaka na temu diskriminacije žena u raznim segmentima života kao što su diskriminacija žena u sportu, žena radnica, žrtava porodičnog nasilja, samohranih majki, žena sa invaliditetom i Romkinja.

- U cilju osnaživanja lokalnih ženskih organizacija organizovali smo radionicu „Pisanje i budžetiranje mini-projekata“ na kojoj smo obučili 20 aktivistkinja/aktivista, te dodijelili manje grantove za podršku najboljim projektima napisanim u toku ove dvodnevne radionice. Pored toga, utvrdivši da veliki broj ženskih nevladinih organizacija upravo treba obuku u vezi sa pisanjem projekata, organizovali smo dodatnu mini-radionicu na istu temu za 23 predstavnice NVO sektora iz regija Prijedora i Sanskog Mosta.

- Dva predavanja na Odsjeku za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Banja Luci i Odsjeka za Žurnalistiku Filozofskog fakulteta u Istočnom Sarajevu poslužila su za upoznavanje studenata sa Zakonom o ravnopravnosti polova i upotrebom rodno osjetljivog jezika.
- Izrađena je brošura sa detaljnim opisom svih aktivnosti implementiranih u prvoj godini projekta pod nazivom: Partnerstvo za promjenu – podrška implementaciji Zakona o ravnopravnosti polova u BiH: Izvještaj o aktivnostima projekta za 2009. (<http://www.hcabl.org/images/stories/pdf/partnerstvo.pdf>)

REZULTATI:

- U prvoj godini projekta implemetirali smo ukupno 16 aktivnosti, na kojima je učestvovalo 390 predstavnika državnih, entitetskih i opštinskih vlasti, nevladinih organizacija, predstavnika akademske zajednice, medija i ciljnih grupa. Saradnja uspostavljena unutar ovog projekta između različitih aktera će služiti kao „partnerstvo za promjenu“ u kontinuiranom procesu poboljšanja implementacije rodne ravnopravnosti u zemlji.
- Dio amandmana koje su zajednički formulisale ženske nevladine organizacije u BiH ušao je u završni tekst Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti polova BiH. Jedan od amandmana je naročito značajan, jer precizira da tijela na svim nivoima organizacije vlasti moraju uključivati najmanje 40 odsto žena, odnosno manje zastupljenog pola.
- Pomogli smo osnivanju udruženja samohranih roditelja i učestvovali u iniciranju izmjena Porodičnog zakona RS kako bi se obezbijedilo uvođenje termina „samohrani roditelj“ u zakonski tekst.
- Pokrenuli smo nekoliko projekata u manjim sredinama, kao što su Rogatica i Grahovo, u kojima su ženama često nedostupni finansijski i drugi resursi potrebni za rad.

PLANOVI ZA 2010.

Na kraju prve godine projekta možemo zaključiti da smo uspostavili čvrste temelje za implementaciju druge projektno godine uz sve prikupljene informacije, ostvarene kontakte i mreže. Kako je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti polova napokon usvojen, možemo nastaviti sa radom na ostvarivanju krajnjeg cilja projekta, a to je poboljšanje statusa rodne ravnopravnosti u BiH. Druga godina projekta uključuje nastavak rada na promociji Zakona o ravnopravnosti polova, osnaživanju kapaciteta ženskih nevladinih organizacija, te prikupljanju informacija za CEDAW izvještaj. Posebna aktivnost u 2010. godini biće izrada Rječnika rodno osjetljivog jezika. Takođe će se nastaviti sa organizovanjem predavanja na univerzitetima u BiH na temu ravnopravnosti polova, kao i sastanaka sa institucijama na kojima će se promovirati izmijenjeni i dopunjeni Zakona o ravnopravnosti polova BiH.

KROZ ŽENSKA RADNA PRAVA

Krajem februara 2009. godine okončan je projekat „Kroz ženska radna prava“, čija realizacija je počela u januaru 2008. godine. Cilj ovog projekta je bio povećanje djelotvornosti institucija zaduženih za zaštitu prava u oblasti rada i zapošljavanja sa posebnim akcentom na zaštitu ženskih radnih prava.

U implementaciju projektnih aktivnosti bili su uključeni predstavnici/e Gender Centra Republike Srpske, Saveza sindikata RS, Udruženja medijatora u BiH i nevladine organizacije Vaša prava Banja Luka. Tokom prošle godine, u okviru ovog projekta, štampali smo brošuru „Kroz ženska radna prava“ sa pregledom najvažnijih međunarodnih i domaćih normi koje regulišu oblast rada i zapošljavanja, sa konkretnim primjerima iz domaće sudske prakse, kao i sa kontaktima svih relevantnih institucija i organizacija kojima se radnice i radnici mogu obratiti u slučaju povrede nekog od zakonom propisanih prava.

Projekat je finansirao United Nations Fund for Women - UNIFEM

AKTIVNOSTI:

U toku prva dva mjeseca 2009. godine održane su sljedeće aktivnosti:

- sastanci sa predstavnicima Centra za edukaciju sudija i tužilaca RS, Udruženjem medijatora u BiH, Ministarstva rada i boračko invalidske zaštite RS i Unije udruženja poslodavaca RS. Cilj ovih sastanaka je bio sagledavanje mogućnosti šta se treba i može dalje raditi na unapređenju zaštite radnih prava, naročito ženskih radnih prava, kao i ispitivanje mogućnosti zajedničkog rada na budućim sličnim projektima. Ovi sastanci su pokazali da privatni poslodavci nisu spremni da rade zajedno sa predstavnicima radnika/ica i relevantnih institucija na unapređenju radnih prava, ali i da je novac limitirajući faktor za neka od rješenja koja su ponuđena u projektu, a tiču se bolje zaštite radnih prava. Naime, medijacija, kao jedan od načina rješavanja sporova, mogla bi znatno ubrzati rješavanje sudskih postupaka, ali radnici/e, koji se odluče da na sudu potraže zaštitu svojih prava, uglavnom nemaju novac kojim bi mogli platiti postupak medijacije, a ni entitetske institucije ne žele snositi ove troškove.
- radionica u Istočnom Sarajevu na kojoj su radnici i radnice i predstavnici sindikata, nevladinih organizacija, opštine i medicinskih ustanova razmijenili iskustva i identifikovali probleme i preporuke za poboljšanje položaja žena na tržištu rada
- pres konferencija povodom 8. marta, međunarodnog Dana žena, koja je označila završetak projektnih aktivnosti, ali ne i rada na poboljšanju položaja žena radnica.

REZULTATI:

- Uspostavljena bolja saradnja između institucija i organizacija koje se bave zaštitom radnih prava
- Poslanici i poslanice Narodne skupštine RS upoznati sa stanjem ženskih radnih prava u RS i sa preporukama za njihovo poboljšanje
- Definisana dodatna preporuka koja bi, zajedno sa već definisane 23, trebalo da doprinese većoj promociji i zaštiti radničkih, posebno ženskih radnih prava.

ŽENA I PRAVO – FAZA 13 - 2009

PRUŽANJE BESPLATNE PRAVNE I PSIHOSOCIJALNE POMOĆI ŽENAMA ŽRTVAMA NASILJA

Opšti cilje projekta je jačanje i unapređenje položaja žena u BiH društvu – u porodici i javnom životu – putem uklanjanja svih oblika nasilja protiv žena i postizanje ravnopravnosti žena i muškaraca. „Udružene žene” Banja Luka i „Helsinški parlament građana” Banja Luka realizuju ovaj projekat od 1997. godine.

REZULTATI U 2009. GODINI:

- **Povećana pravna sigurnost žena žrtava nasilja u široj regiji Banjaluke i povećan pristup besplatnim pravnim savjetima i informacijama o njihovim pravima za žene žrtve nasilja svih starosnih grupa i socijalnog statusa u regiji Banja Luka**

Tokom 2009. godine profesionalni tim „Udruženih žena” (advokatica i pravica) je pružio kontinuiranu pravnu pomoć ženama žrtvama nasilja u široj regiji Banjaluke. Žene žrtve nasilja su imale podršku volonterki SOS telefona. U periodu od 1. januara do 31. decembra 2009. godine, pružili smo besplatni pravni savjet i informaciju za 214 žena, i pravnu pomoć za 70 žena koje su kontaktirale našu kancelariju. Volonterke SOS telefona su pružale psihosocijalnu podršku i informacije za 688 žena koje su pozvale SOS telefon. Pravica i advokatica su takođe obezbijedile kontinuiranu besplatnu pravnu pomoć i savjete za korisnice Sigurne kuće Banja Luka.

- Vidljiv napredak u primjeni BiH zakona usmjerenih ka prevenciji i sprečavanju nasilja protiv žena na lokalnom nivou, i BiH u cjelini, i unapređene aktivnosti profesionalaca i profesionalki iz javnih institucija u pružanju zaštite ženama žrtvama nasilja

Kroz pružanje pravne pomoći ženama žrtvama nasilja, bile smo u mogućnosti da identifikujemo izazove i prepreke u primjeni zakona i javnih politika usmjerenih na zaštitu žena žrtava nasilja. Koristile smo naša iskustva da lobiramo za promjene u zakonima i javnim politikama na entitetskom i državnom nivou.

Tokom 2009. godine Natalija Petrić, advokatica „Žena i pravo” projekta je učestvovala u dvije radne grupe na BiH nivou usmjerene ka kreiranju BiH Strategije za borbu protiv nasilja u porodici i pripremu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti polova BiH.

BiH Strategija za borbu protiv nasilja u porodici je usvojena u martu 2009. godine i inkorporirala je akcije usmjerene na unapređenje zaštite žena žrtava nasilja. Strategija takođe prepoznaje ulogu ženskih nevladinih organizacija u ovom procesu.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti polova BiH je usvojen od strane Parlamentarne skupštine BiH u novembru 2009. godine, i stupio je na snagu u decembru 2009. godine. Dvije važne izmjene za koje smo se zalagale su da se rodno zasnovano nasilje definiše u zakonu na način koji je prihvaćen međunarodnim normama i standardima, kao i da se uvede kvota od najmanje 40% manje zastupljenog pola u odnosu na jednaku mogućnost učešća žena u političkom odlučivanju i vlasti.

- Unapređeno znanje profesionalaca i profesionalki u javnim institucijama o svim aspektima nasilja protiv žena 73 učesnika/ce - 31 muškarac i 42 žene – predstavnici/ce policije, centara za socijalni rad, opštinske administracije i nevladinih organizacija iz Banja Luke, Doboja, Šamca, Teslića, Pelagićeve, Dervente, Bosanskog Broda, Modriče, Petrova, Brčko Distrikta, Bijeljine, Lopara, Zvornika, Ugljevika, Bratunca, Gradiške, Novog Grada, Kozarske Dubice i Kostajnice su učestvovali/le u četiri jednodnevne radionice o nasilju u porodici. Radionice su bile usmjerene na unapređenje svijesti o nasilju protiv žena i znanja o najefikasnijim načinima podrške ženama žrtvama nasilja, kao i podjela iskustava o efikasnim modelima rada na pružanju pomoći i podrške ženama i djeci žrtvama nasilja putem mobilnih timova i sigurne kuće.

SAOPŠTENJE ZA JAVNOST

Nevladina organizacija Helsinški parlament građana najoštrije osuđuje neodgovorno ponašanje Vlade RS koja do danas nije uplatila nijednu marku za rad Sigurne kuće u Banjoj Luci čime je dalji opstanak ove ustanove ozbiljno doveden u pitanje.

Podsjećamo da je Vlada RS dužna da obezbijedi 70 odsto sredstava potrebnih za rad sigurnih kuća u koje se smještaju žene i djeca žrtve nasilja u porodici, i da ta obaveza ne proizilazi samo iz domaćih zakona, nego i iz međunarodnih normi i konvencija koje je BiH ratifikovala.

U tom smislu zapanjujuća je izjava pomoćnika ministra za socijalnu zaštitu Ljube Lepira da „zatvaranje sigurne kuće zapravo predstavlja odustajanje nevladinog sektora od te djelatnosti“.

Nasilje u porodici već odavno nije privatni već društveno prepoznat problem za čije rješavanje i prevenciju je odgovorna država! UN Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama, koja je i sastavni dio Aneksa I Ustava BiH, jasno kaže da su države potpisnice dužne da osiguraju pravnu zaštitu žena, žrtava nasilja, kroz afirmativne akcije i programe koji uključuju i uspostavljanje SOS telefona i skloništa za žrtve nasilja u porodici. Zaista je licemjerno nerad i neodgovornost Vlade pravdati „odustajanjem nevladinog sektora“ koji je i zaslužan što se o nasilju uopšte i počelo govoriti i što je nasilje nad ženama i djecom prepoznato kao krivično djelo i u našem zakonodavstvu.

Takođe smatramo neumjesnim pravdanja Vlade da „postoje procedure koje se moraju ispoštovati“ kada smo svjedoci da za neke druge aktivnosti i događaje procedure mogu da idu i po skraćenom postupku.

Nadamo se da će Vlada, ipak, uplatiti prvu tranšu sredstava potrebnih za rad Sigurne kuće u Banjoj Luci i da 18-oro žena i djece, koliko ih je trenutno smješteno u Sigurnoj kući, neće morati na ulicu ili nazad u svoje kuće i stanove iz kojih su se sklonili zbog batina i maltretiranja.

RODNA RAVNOPRAVNOST U BIH U KONTEKSTU UN REZOLUCIJE SAVJETA BEZBJEDNOSTI 1325 – ŽENE, MIR I BEZBJEDNOST

Tokom 2009. godine Žene Ženama iz Sarajeva, uz podršku EUPM-a, zajedno sa EUFOR-om i Helsinškim parlamentom građana Banja Luka kao lokalnim partnerom, organizovali su u Banjoj Luci dvije radionice na temu „Rodna ravnopravnost u BiH u kontekstu UN Rezolucije Savjeta bezbjednosti 1325 – Žene, mir i bezbjednost“.

Tokom ovih radionica 45 učesnika/ica je upoznato sa sadržajem UNSCR 1325, rodnom terminologijom, ulogom muškaraca i žena u izgradnji mira, kao i primjenom rezolucije u Bosni i Hercegovini. Radionice su bile prostor u okviru kojeg su predstavnici mjesnih zajednica Grada Banjaluka, škola, MUP-a RS, EUPM-a i EUFOR-a i studenti iznijeli svoje stavove i uspostavili osnove za zajednički rad.

Radionice su organizovane u okviru programa Učešće javnosti u bezbjednosti ljudi i implementacija Rezolucije UN SCR 1325 u Bosni i Hercegovini (Žene, Mir i Sigurnost) koji kontinuirano, od 2005. godine, provode Žene Ženama iz Sarajeva, sa dugoročnim ciljem senzibilizacije sektora bezbjednosti (vojske i policije) u Bosni i Hercegovini, te misija EUFOR-a i EUPM-a o pitanjima ženskih ljudskih prava i gender perspektive, sa namjerom da se uspostavi saradnja između nevladinih organizacija i sektora bezbjednosti na svim nivoima kako bi politike ravnopravnosti polova bile uključene u njihove unutrašnje strukture.

EDUKATIVNI PROGRAMI U PONUDI

CIVILNO DRUŠTVO I LJUDSKA PRAVA

Osnovni treninzi

Naziv treninga	Teme
Civilno društvo i aktivizam	pojam civilnog društva, pojam nevladinih organizacija, uloga, status i zakonski okvir u BiH, formiranje i registrovanje nevladine organizacije, pojam aktivizma i sl...
Ljudska prava u mojoj zajednici	ljudska prava, istorijat, pojam diskriminacije, mehanizmi zaštite ljudskih prava, ugrožene grupe, modaliteti uticaja na vlast radi zaštite ljudskih prava...
Ravnopravnost polova	pojam pola i roda, pojam diskriminacije po osnovi pola, rodni stereotipi i predrasude, seksualnost, položaj žena i muškaraca u BiH društvu, zakonski okvir za ravnopravnost polova u BiH...

Napredni treninzi / Treninzi za profesionalne grupe

Naziv treninga	Teme
Rodno osjetljive politike	pojam rodne analiza, rodno osjetljive i rodno odgovorne praktične politike...
Izveštavanje o različitostima u medijima	uloga medija u savremenom društvu, stereotipi i predrasude u medijima, društveno marginalizovane grupe i njihovo prikazivanje u medijima, diskriminacija u medijima (mogućnost fokusa na specifične teme)...
Rodno osjetljivo izvještavanje u medijima	uloga medija u savremenom društvu, portreti muškaraca i žena u medijima, diskriminacija u medijima, zakonski okvir za rad medija u BiH, rodna analiza medijskih sadržaja (mogućnost fokusa na specifične teme)...

IZGRADNJA KAPACITETA ORGANIZACIJE

Naziv treninga	Teme
Vođenje nevladine organizacije i obezbjeđivanje sredstava za rad	pojam nevladine organizacije, zakonski okvir za djelovanje nevladinih organizacija, struktura nevladine organizacije i donošenje odluka, misija, vizija i programske aktivnosti nevladinih organizacija, načini finansiranja nevladinih organizacija...
Izrada strateškog plana	Strateško planiranje i važnost planiranja, misija i vizija, analiza problema, programsko planiranje, ciljevi i rezultati, analiza unutrašnjih i vanjskih pretpostavki za realizaciju plana, saveznici i protivnici...
Izrada projektnih prijedloga	Pojam projektnog prijedloga, analiza problema, ciljeva i rezultata, matrica logičkog okvira, popunjavanje forme projektnog prijedloga, finansijski aspekt projekta i projektni budžet, ugovor sa donatorima...
Osnove finansijskog vođenja nevladinih organizacija	Specifičnosti rada nevladinih organizacija i zakonski okvir, finansijske obaveze nevladinih organizacija prema državi i prema donatorima, usklađivanje zahtjeva donatora i domaćih finansijskih institucija, organizovanje finansijskog poslovanja u NVO

IZGRADNJA LIČNIH KAPACITETA

Naziv treninga	Teme
Javno zagovaranje, vođenje kampanje, lobiranje	Pojam javnog zagovaranja, planiranje akcije javnog zagovaranja, ciljne grupe javnog zagovaranja, pojam kampanje, pojam lobiranja...
Odnosi s javnošću i predstavljanje u medijima	Pojam odnosa s javnošću, metodi komunikacije u odnosima s javnošću, odnosi s medijima, kako postati vijest, načini komunikacije s medijima, saopštenje za javnost, press-konferencija, specifičnosti tv- i radio-nastupa...
Rješavanje sukoba, pregovaranja i nenasilna komunikacija	Pojam sukoba, načini rješavanja sukoba, interesno zasnovano rješavanje sukoba, pozicije i interesi u sukobu, mirenje i medijacija, komunikacijske vještine – nenasilna komunikacija...
Pregovaranje	Pojam pregovaranja, interesno zasnovano pregovaranje, pozicije i interesi, prepreke pregovaranju i put do sporazuma, faze u postupku pregovaranja, analiza opcija i utvrđivanje prijedloga...
Facilitacija i donošenje odluka	Pojam facilitacije, donošenje odluka u grupi, komunikacijske vještine, kompromis i konsenzus, put do konsenzusa, glasanje...
Trening za trenere uz mogućnost mentorisanog programa	Principi obrazovanja odraslih, ciljevi obuke, planiranje i dizajniranje programa obuke, oblici i metode rada, vježbe i igre za opuštanje i koncentraciju, obuka može uključiti i mentorisani program odnosno vođenje prvih treninga uz savjetodavnu podršku trenera - mentora...

PUBLIKACIJE

„Prava nacionalnih manjina i lokalne politike – Studija o primjeni standarda zaštite prava pripadnika nacionalnih manjina u BiH, Srbiji, Hrvatskoj i Sloveniji“

Studija o primjeni standarda zaštite prava pripadnika nacionalnih manjina u BiH, Srbiji, Hrvatskoj i Sloveniji je rezultat istraživanja koje je sproveo Helsinški parlament građana Banja Luka u saradnji sa partnerskim organizacijama - Udruženjem za zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda „Homo“ iz Pule, Centrom za regionalizam iz Novog Sada, Savezom nacionalnih manjina Republike Srpske i Helsinškim monitorom za ljudska prava iz Ljubljane, a u sklopu regionalnog projekta „Susjedstvo – Afirmacija multikulturalizma i saradnje na lokalnom nivou u zemljama Zapadnog Balkana“, podržanom od strane Evropske komisije. Istraživanje je, pored intervjuisanja predstavnika lokalne vlasti koji rade sa manjinama i predstavnika udruženja nacionalnih manjina, obuhvatilo i analizu usklađenosti opštinskih dokumenata sa međunarodnim i domaćim pravnim normama i standardima koji se odnose na zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina, a kako bi se utvrdio obim praktične primjene lokalnih politika u odnosu na saradnju i unapređenje položaja nacionalnih manjina.

„Partnerstvo za promjenu – podrška implementaciji Zakona o ravnopravnosti polova u BiH: Izvještaj o aktivnostima projekta u 2009.“

Ova brošura sadrži opis svih aktivnosti implementiranih da bi se ispunio osnovni cilj ovog projekta, a to je podrška eliminaciji diskriminacije nad ženama, kroz inicijative umreženih aktivistkinja, političarki i studentkinja usmjerene prema implementaciji Zakona o ravnopravnosti polova u BiH i ostalih vezanih zakona. Nastojali smo da ova brošura bude, ne samo informativna u smislu projektnih aktivnosti, već i tema koje su obrađene na njima, te je svaka aktivnost predstavljena pričom iz života određene kategorije žena koju obrađuje, a u prilogu se nalaze uvodna izlaganja sa svih aktivnosti, za one koji žele da dobiju više uvida u date teme.

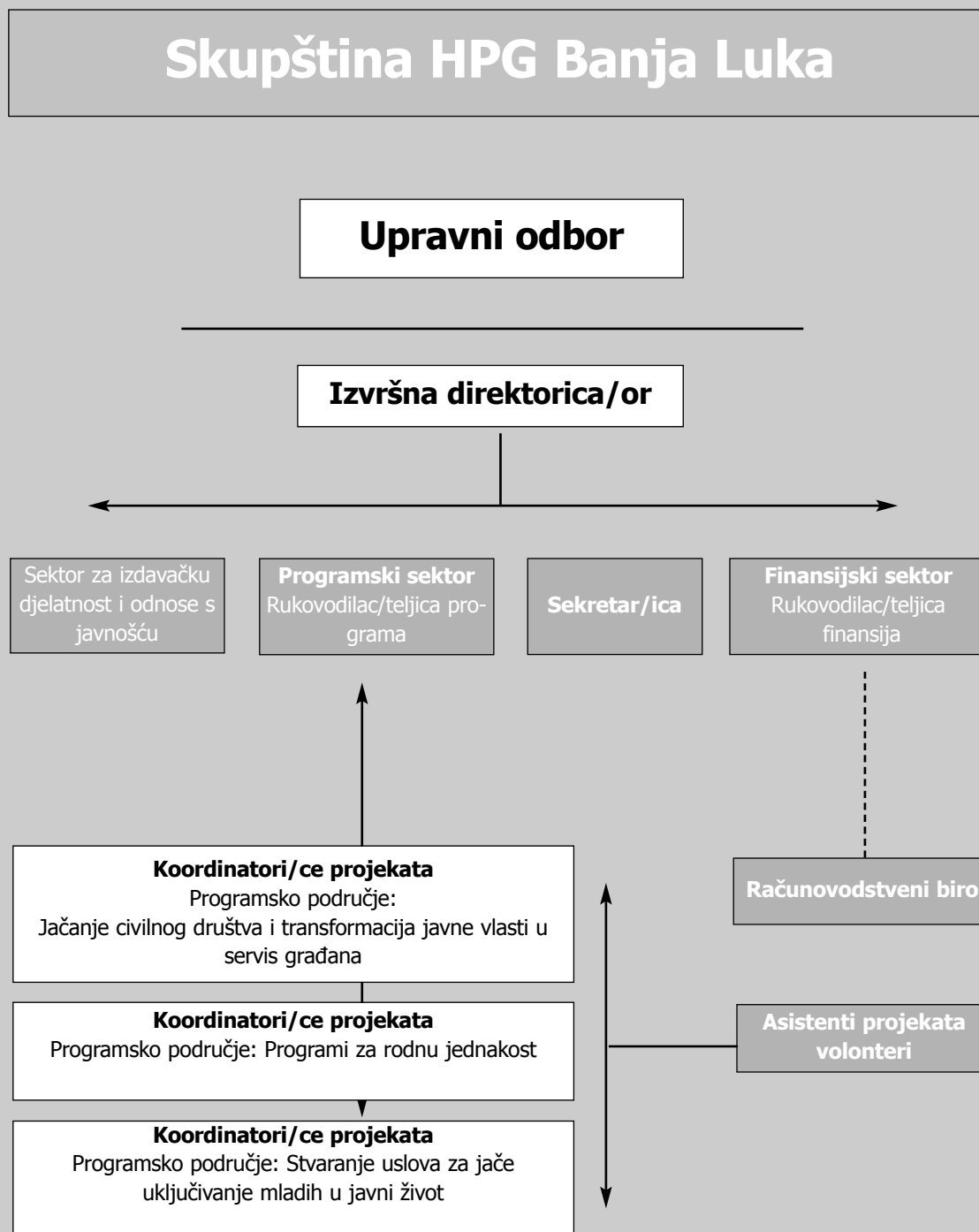

Žena danas 13

U trinaestom izdanju „Žene danas“ dajemo pregled aktivnosti realizovanih u okviru istoimenog projekta koji provode nevladine organizacije "Helsinški parlament građana" i "Udružene žene" iz Banjaluke, uz podršku Fondacije "Kvinn Till Kvinna" iz Švedske. U ovoj publikaciji ćete naći izvještaje sa javnih tribina koje smo organizovali tokom 2009. godine, izvještaj sa regionalnog okruglog stola „Od lokalnog do globalnog dijaloga sa EU“ na kojem je inicirano formiranje ženske mirovne mreže, te izvještaje sa radionica za planiranje rodno osjetljivih politika na lokalnom nivou, kampanja, konferencija za novinare i TV emisija. Bosanskohercegovačke žene su faktor koji se ne može i ne smije zanemariti u procesima demokratizacije društva, stoga se naša borba i zalaganja da se poboljša položaj žene u BiH društvu nastavljaju kroz ovaj, ali i sve druge projekte koje provodimo.

ORGANIZACIJSKA STRUKTURA HELSINŠKOG PARLAMENTA GRAĐANA BANJA LUKA

FINANSIJE

PRIHODI I RASHODI	IZNOS U KM
Neurošena sredstva iz 2008. godine	59661.91
PRIHODI U 2009. GODINI	
Donatorska sredstva	616284.02
Refundacija za porodijsko odsustvo	12360.19
Individualne donacije	2751.35
Kamate	696.42
Pozitivne kursne razlike	1143.85
UKUPNO	633235.83
RASPOLOŽIVA SREDSTVA U 2009. GODINI	692897.74
RASHODI U 2009. GODINI	
Plate (neto)	116953.37
Porezi i doprinosi	62662.99
Nabavka opreme i kancelarijski troškovi	18243.20
Negativne kursne razlike	318.57
Troškovi aktivnosti	247741.82
UKUPNO	445919.95
Ostatak neurošenih sredstava	246977.79

Osoblje Helsinškog parlamenta građana:

Lidija Živanović
Aida Arsović
Dragana Dardić
Aleksandar Žolja
Tanja Slijepac
Stanislava Ninković
Vedrana Dimitrijević
Maja Kremenović
Jelena Stojnić

Članovi i članice Upravnog odbora:

Damir Miljević
Nada Golubović
Vehid Šehić

Volonteri i volonterke:

Miloš Blagojević
Jovan Stanišić
Bojana Đakić
Goran Bursać
Vladimir Radišić
Slađana Koljančić

Donatori koji su podržavali naš rad u 2009. godini:

Evropska unija
Fondacija "Kvinna Till Kvinna" Švedska
IKV Pax Christi, Holandija
Fondacija Instituta za otvoreno društvo - FOSI
Fondacija "Friedrich Ebert", Njemačka
Grad Banja Luka